

OBLMOVISMUL CA PERSONAJ ÎN MILENIUL TREI

*Maria PILCHIN,
critic literar*

Am parcurs recent un splendid eseu despre oblomovism. *Un halat pentru un secol. Oblomovismul în răspăr* (București: Tracus Arte, 2021) de Iacob Florea este cartea care uimește, incită, problematizează și provoacă la a gândi și a regândi tot ceea ce suntem ca civilizație a acțiunii. Eseul reprezintă nu atât un comentariu al romanului, cât o revenire la felul în care acesta a fost citit și înțeles. Scris cu un veac înainte de a se naște autorul eseului, romanul lui I.A. Goncearov, consideră Iacob Florea, anticipa și anunța o criză a umanității, una care a venit peste noi acum ca un tsunami. Personajul pe care îl scoate la rampă eseistul nu este atât omul care caută să se ferească de „iureșul” lumii, cât anume acest spirit al exodului din societate. Vârsta cristică a lui Oblomov, pe care o remarcă eseistul, ne face atenți și pe noi. Nu este vorba despre un trândav de arătat cu degetul. Este acolo ceva care ne determină să schimbăm perspectiva. Este răzvrătirea ființei în fața unei lumi incoerente și gata să intre în derivă.

Un halat pentru un secol. Oblomovismul în răspăr este o carte care reface povestea lui Oblomov, care recitește romanul cu un ochi atent, care desface narațiunea până la cele mai intime structuri, chiar dacă se declară a nu fi o interpretare, „nu fac aici o exegeză a romanului *Oblomov*”. Și nu este, e exegeza receptării și a felului cultural și civilizațional de a trăi mai târziu oblomovismul, este dexteritatea de a ne sustrage dintr-o grilă tradițională, cuminte a lecturii. Nici nu știu dacă autorul și-a propus o critică a criticii. Este și eseul-dosar al câtorva încercări de a identifica semnificațiile romanului până la noi. Iată-l pe N.A. Dobroliubov invocând

„pecetea de neșters a lenei, trândăvelii și desăvârșitei inutilități în lume”. Nu putea să scape din vizor și *Povestea unui om leneș* a lui Ion Creangă. Dar Iacob Florea sugerează delicat că nu aceasta este reprezentarea, precum nu este nici cea a lui Lenin care vedea în Oblomov pe insul care își pierde timpul gândind, fără a acționa. N.I. Buharin va aprofunda această imagine, afirmând că „națiunea rusă este o națiune de Oblomovi”. E curioasă, de altfel, această ieșire delicată din zona literarului și alunecarea spre zona filosofiei politicului.

Oblomovismul, insistă Iacob Florea, „are legătură cu timpul, cu viteza și cu tot ce decurge din întâlnirea celor două”. Expresia lui Levinas „paresse d'exister”, adică

lenea de a exista, se apropie de conceptul pe care îl înaintea Iacob Florea. Este lentoarea metafizică a individului dezamăgit de lume, dar și frica de un pericol care vine dinspre o lume viitoare. Este riscul care apare la intersecția spațiului cu viteza, cu timpul. Și o confirmă Alain Finkielkraut: „o ființă care refuză condiția sa de a fi”; „trândăveala și oboseala sunt supărări metafizice”. Astfel, la Iacob Florea descoperim individul „infestat de viață”, unul care luptă cu ea și i se opune. E omul care vrea să iasă din timpul său, din ordinea universului care îl conține. Oblomov se deconectează voit, el dorește această detașare, pentru că, la un moment dat, surprinde că o conectare masivă între oameni, acea viață mondenă, acele întâlniri de salon, cumva îi creează impresia că, de fapt, nu acolo este omul adevărat și nu aceasta este esența. El vrea să vadă omul de la distanță, să se rupă din această matrice în care zumzăie aceste imagini, umbre, de care nu vom scăpa niciodată și mereu vom lucra la elaborarea lor. Această pandemie, de altfel, ne-a oferit un prilej de meditat.

După cum au remarcat unii în repetate rânduri, Iacob Florea este în primul rând un bun cititor, unul care nu parcurge doar cărți

și autori, ci literaturi, epoci și tipicuri civilizaționale. Referințele literare, culturale și cele socio-politice, limbajul, formulele reușite care se datorează și prozatorului Iacob Florea, unul bun, unul care a dat direcție generației sale de prozatori printr-o scriitură recentă, prin narațiuni bine ancorate ideatic în actualitate și prin felul de a

Cartea lui Iacob Florea a fost posibilă pentru că a venit timpul de care se temea Oblomov. Este epoca marelui bruiaj, a haosului creativ, e Evul (Mass-)Mediu în care am ajuns să trăim marile frici oblomoviste. construi personaje sau de a alege teme, toate acestea conturează o scriitură percutantă și inedită. Eseistul, care știe să speculeze idei, să se ajute de talentul prozatorului, știe, totodată, să își construiască cartea de așa o manieră încât să rămâi fascinat de personaj, să fii tentat de tezele cărții și să fii de acord cu

faptul că ne-a cam scăpat sensul romanului lui Gonțearov. Este și o proză a ideilor, a argumentelor și a felului în care indivizi diferiți citesc diferit o carte.

Toate acestea configurează un volum despre care criticul Al. Cistelean spunea că e unul „foarte isteț”. Iscușința acestei cărți constă în primul rând în observația precum că asistăm la „operația de extragere din lume” și la retragerea într-un halat, pe un divan – o atmosferă orientală a unei lători nefirești pentru dimensiunea occidentală. Halatul (ca o mască a trupului) e armura care facilitează ruptura de cursul lumii, e exodul dintre oameni și rostul lor accelerat întru ale ființei și ființării. Cartea lui Iacob Florea a fost posibilă pentru că a venit timpul de care se temea Oblomov. Este epoca marelui bruiaj, a haosului creativ, e Evul (Mass-)Mediu în care am ajuns să trăim marile frici oblomoviste. Este chiar epoca marilor birocrății, în care fișa postului înlocuiește pe individ, în care ființa este ecranată de tot felul de etichetări nedrepte și dezumanizante. De aici refuzul de a participa la această scriere absurdă și nefirească omului adevărat și organic.

La nici jumătate de an de la apariție, eseul are deja un portofoliu critic, s-au scris mai multe cronici despre această carte. Într-adevăr, eseul nu este o exegeză a romanului, el trădează însă, cu siguranță, performanța de a scrie o carte despre o altă carte și această scriitură conține un parcurs lectural în care încap multe alte texte de pe orbita romanului, dar și cea a lectorului ei, care citește și după asta scrie despre roman, despre acei care l-au înțeles, despre noi, cei care suntem niște Oblomovi fără ca să ne dăm seama. Și ignoranța, și inconștiența noastră țin

și ele de oblomovism, chiar dacă sunt o formă de antioblomovism, căci fuga secolului, marea alergare a mileniului trei nu se știe ce va aduce. Oblomov pare că știa. Noi nu avem decât să aflăm, dacă vom accepta provocarea lui Iacob Florea de a regândi personajul și noțiunea de *oblomovism* ca „model existențial”. „Oblomovismul meu înseamnă capacitatea omului de a întoarce spatele lumii pentru a se salva ca om”, remarcă Iacob Florea. De fapt, oblomovismul e personajul acestui eseu, nu Oblomov, și aceasta este marea realizare a eseului, de a personifica un concept, o idee, o aventură a ideilor.

MACHIAVELLISMUS REDIVIVUS ÎN STRUCTURA CUNOAȘTERII PSIHOLOGICE CONTEMPORANE

*Elena PRUS, dr. hab., prof. univ.,
Prorector pentru Proiecte
Universitatea Liberă Internațională din Moldova*

Într-o epocă definită a conexiunilor globale, Liudmila Anțibor revine la cauzele interminabilelor probleme de ordin socio-politic legate de factorul capitalului uman, de rolul și semnificația personalității în istorie și în dezvoltarea societății. În sens major, monografia *Макиавеллизм в структуре современного психологического знания: проблемы теории и методологии анализа* (Chișinău: CEP USM, 2014. 292 c., ISBN:978-9975-71-592-8), la bază o teză de doctor habilitat cu titlul *Machiavelismul în structura cunoașterii psihologice contemporane: probleme ale teoriei și metodologiei de analiză*, specialitatea 511.01 – Psihologie generală (susținută la USM în 2021), este un studiu despre devenirea paradigmatică a unui fenomen care a generat un amplu interes și o vastă biobibliografie științifică, memorialistică și mitografică.

Schimbarea contextului sociopsihologic actual, inclusiv în Republica Moldova, reformarea conștiinței sociale, regândirea orientărilor și idealurilor sociale au contribuit la interesul legat de personalitatea lui Niccolò Machiavelli și machiavelism. Fiind fenomene controversate și neomogene, tratate în mod diferit de la epocă la epocă, incluse/excluse în școli și direcții de diverse orientări, interesul specialiștilor din varii domenii se justifică prin intenția de a-l scoate din hățușul de speculații clișeizate.